

Nr 16

Utlåtande i anledning av motioner angående kontroll av bilhandel och bilreparationer.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats de likalydande motionerna I: 32 av herr *Sveningsson m. fl.* och II: 48 av herr *Persson* i Heden *m. fl.*, vari hemställes att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning om förutsättningarna för åvägabringande av en sådan fullständig kontroll på sektorn bilhandel och bilreparationer att i motionerna berörda svåra olägenheter ur trafiksäkerhets- och konsumentsynpunkt i möjligaste mån elimineras.

Motionärerna anför att ytterligare åtgärder måste vidtas för att öka trafiksäkerheten. Underhållet av så komplicerade redskap som motorfordonen har genomgripande betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt. Bilkonsumenten kan efter en osakkunnigt utförd reparation bli orsak till en trafikolycka. Konsumentupplysning, som tillkommit under det allmännas medverkan, torde ej på något avgörande sätt kunna bidra till lösning av dessa problem. Inom åtskilliga andra länder finns former av kompetens- eller jämförlig prövning av företagare som önskar driva verksamhet inom bil- eller bilreparationsbranschen. Motivet har överallt varit att den yrkesmässiga hanteringen av bilar medfört så allvarliga risker ur konsument- och allmän synpunkt att dylik kommersiell verksamhet bör kontrolleras i särskild ordning.

Frågan om bilverkstädernas auktorisation har, fortsätter motionärerna, tidigare tagits upp i riksdagsmotioner med negativt resultat. Under 1967 har frågan på ett delområde upptagits inom kommunikationsdepartementet, som i promemorian »Dieselavgaser» föreslagit att endast företag som fått särskilt tillstånd härför skall få göra ingrepp i specialutrustningen för dieselmotorer. Den antydda vägen med plombering eller anbringande av igenkänningsmärke av något slag torde över huvud taget kunna utnyttjas för en utsträckt kontroll inom motorbranschens yrkesmässiga verksamhetsområde. Endast sådana företag inom bilhandelssektorn, som kontrollerats och registrerats, bör kunna medges fördelen av exempelvis s. k. saluvagnsskyltar, försäkringsbolagens s. k. flytande försäkring o. d. Då problemet är förhållandevis komplicerat och hänsyn givetvis måste tas till konsumenternas intressen jämväl när det gäller rätten att utföra arbeten på egna fordon, synes det ej möjligt att redovisa förslag till kontrollsystem i alla dess de-

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 11 saml. Nr 16

taljer. En utredning bör därför snarast tillsättas för att undersöka förutsättningarna för genomförandet och framkomma med förslag till lösning av frågan.

Yttrande över motionerna har inhämtats från Statens trafiksäkerhetsverk, Statens pris- och kartellnämnd samt Allmänna reklamationsnämnden. Härjämte har Motorbranschens riksförbund beretts tillfälle yttra sig.

Trafiksäkerhetsverket anför, att förhållandena i de av motionärerna berörda avseendena har undergått en avsevärd förbättring främst genom införandet av den periodiska kontrollbesiktningen och inspektionen hos försäljare. Trots detta visar rapporterna från AB Svensk bilprovnings verksamhet att brister från trafiksäkerhetssynpunkt fortfarande finns beträffande fordonens tillstånd och beskaffenhet. Dessa otillfredsställande förhållanden kan dock inte helt tillskrivas den i motionerna påtalade bristen på ansvar och sakkunskap hos vissa bilverkstäder utan beror också på att bilägarna underlåter att hålla sina fordon i trafiksäkert skick av okunnighet eller av ekonomiska skäl. Hur fördelningen av ansvaret för bristfälligheterna i verkligheten är torde inte vara utrett och kan ej heller fastställas utan en ingående undersökning. — Det bör i detta sammanhang även framhållas att bilarnas konstruktion i flera avseenden blir alltmer komplicerad. Reparationer och korrekt inställning av betydelsefulla detaljer kräver därför ofta tillgång till särskilt utbildad personal samt specialverktyg och instrument, vilket ofta inte finns på verkstäder av sekunda kvalitet. — Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det givetvis angeläget att alla orsaker till felaktigheter hos fordon undanröjes inom rimliga gränser. Trafiksäkerhetsverket anser det önskvärt att de problem som är förknippade med bilverkstädernas verksamhet i sammanhanget klarläggs och tillstyrker därför en utredning.

Pris- och kartellnämnden ansluter sig till motionärernas uppfattning att svårigheter föreligger för bilägaren att på egen hand bedöma bilen och utförda reparationer ur trafiksäkerhets- och prissynpunkt. Det är emellertid enligt nämndens mening angeläget att eventuella åtgärder från statsmakternas sida i syfte att hjälpa bilkonsumenterna i detta avseende inte utformas så att de medverkar till en begränsning av konkurrensen i branschen. — Nämnden vill framhålla, att ett offentligt auktorisationstvång för bilhandel och verkstäder lätt kan medföra minskad konkurrens utan att garantera en konsumentvänlig prissättning eller en fullgod standard på reparationer. — Beträffande konkurrensförhållandena, som i hög grad påverkar prisbildningen, har näringsfrihetsombudsmannen nu att på basis av nämndens bilhandelsutredning överväga eventuella åtgärder för att främja konkurrensen. — Med hänsyn till att de av motionärerna aktualiserade frågorna redan uppmärksammats av statsmakterna och att arbete pågår inom olika organ för att stärka konsumenternas ställning i berörda avseenden synes enligt nämndens mening anledning knappast föreligga att nu påbörja en sådan undersökning som motionärerna skisserat.

Reklamationsnämnden har börjat sin verksamhet först 1968 och har ännu inte sammanträtt. Dess ledamöter utsågs den 2 februari i år. Enligt vad som uttalats vid tillkomsten av stadgarna för nämnden skall den ej undandra sig prövning av reklamationer avseende begagnade varor, t. ex. bilar. Även klagomål på utförda bilreparationer kommer att ligga inom nämndens ar-

hetsområde. Under januari månad 1968 mottog nämndens kansli 85 skriftliga framställningar, varav 14 gällde missnöje med köp eller reparationer av bilar.

Motorbranschens riksförbund anför: Förbundet delar motionärernas mening att man ej genom enbart konsumentupplysning kan eliminera förekommande avarter av bilhandel eller bilreparationsverksamhet. Såväl samhällsintresset som berättigade krav på konkurrensneutralitet understryker också att okontrollerad verksamhet ej bör ges möjlighet att undandra sig sina skyldigheter. — Jämförelserna i motionen med vissa andra yrken och de förslag som framförts i promemorian »Dieselavgaser» om kontroll av dieselreparationer talar på ett intressant sätt för motionen. — I den nyssnämnda promemorian rör det sig om reparationer som närmast kan hänföras till »trivselfrågor» i trafiken. Promemorian i fråga understryker indirekt att motsvarande åtgärder bör övervägas för ur trafiksäkerhets synpunkt mer kritiska arbeten. De reformer som genomförts i form av obligatorisk efterkontroll, utvecklad typbesiktning etc. för motorfordon kan åtminstone periodiskt bli utan effekt om ogenerade affärsmetoder eller inkompetens alljämt accepteras vid försäljning eller underhåll av motorfordon. — Med hänsyn till frågans komplicerade natur vill förbundet tillstyrka motionerna om tillsättande av en utredning.

Utskottet

I motionerna hemställs om utredning angående en fullständig kontroll av bilhandel och bilreparationer för att eliminera olägenheter ur trafiksäkerhets- och konsumentsynpunkt.

I anslutning till behandlingen av proposition angående säkerhetsinspektion av motorfordon (1963: 91) uttalade tredje lagutskottet (utlåtande nr 22 år 1963) sin tillfredsställelse med att inom kommunikationsdepartementet övervägdes frågan om vilka åtgärder som erfordras för att undanröja de speciella och enligt utskottets mening allvarliga trafiksäkerhetsproblem, som hängde samman med vissa mindre ansvarsmedvetna former av handel med begagnade bilar. Utskottet underströk vikten av att dessa problem ägnades all omsorg.

Härefter framlades vid höstriksdagen 1963 proposition (1963: 200) med förslag till vissa ändringar i vägtrafikförordningen. I propositionen övervägdes olika möjligheter till kontroll över handeln med begagnade bilar i syfte att förhindra försäljning av trafikfarliga fordon. Härvid avvisades långt gående bestämmelser såsom införande av besiktningstvång vid överlåtelse av fordon eller ett system med offentlig auktorisation inom bilhandeln. I stället föreslogs vidgad inspektionsrätt av begagnade motorfordon. Tredje lagutskottet fann den framlagda lösningen av problemet väl avvägd och ett lämpligt steg mot ytterligare säkerhet i trafiken (utlåtande nr 43 år 1963).

Trafiksäkerhetsverket uttalar i sitt nu avgivna yttrande bl. a. att förhål-

landena i berörda avseenden undergått en avsevärd förbättring främst genom införandet av den periodiska kontrollbesiktningen och inspektionen hos försäljare.

Förhållandena inom bilhandeln har uppmärksammats i riktprisutredningens betänkande Prissamverkan och konkurrens (SOU 1966:48) där konkurrensbegränsningar påtalades.

Förhållandena inom bilhandeln har ytterligare belysts genom en inom pris- och kartellnämnden företagen bilhandelsundersökning, vars resultat publicerats i Pris- och kartellfrågor nr 8 1967. Näringsfrihetsombudsmannen har nu att med bilhandelsundersökningen som grund överväga om åtgärder skall vidtas mot de påtalade konkurrensbegränsningarna inom bilhandeln.

Inom kommunikationsdepartementet har i oktober 1967 upprättats en Promemoria med vissa undersökningar i fråga om konsumentupplysning angående motorfordon (Stencil K 1967:7). I denna skisseras en statligt finansierad konsumentupplysning, icke i form av varudeklaration enligt normer av varudeklarationsnämnden, utan byggd på utförda provningar och antingen fristående hel- eller halvstatlig eller anknuten till någon bestående institution som konsumentinstitutet, eventuellt typbesiktningsverksamheten.

Utskottet vill erinra om att till det nyinrättade trafiksäkerhetsverkets arbetsområde hör bl. a. den tekniska kontroll, som sker från trafiksäkerhets-synpunkt av såväl bilar som bilreparationer, samt att denna verksamhet nyligen väsentligt utbyggt. Den likaledes nyinrättade allmänna reklamation-nämnden kommer att handlägga klagomål från allmänheten beträffande köp av begagnade bilar och även av bilreparationer.

Med hänsyn till att de av motionärerna aktualiserade frågorna redan uppmärksammats och att arbete pågår för att stärka konsumenternas ställning synes enligt utskottets mening anledning icke föreligga att nu påbörja en sådan undersökning som motionärerna begärt.

På grund av vad som sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 32 och II: 48 icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 mars 1968

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Axel Kristiansson (cp), Helge Karlsson (s), Karl Petersson (s), fru Hultell (h), herrar Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp), fru Landberg (s)* och herr Ove Karlsson (s);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), fru Jäderberg (s), herrar Hamrin i Kalmar (fp), Svensson i Kungälv (s)*, Dickson (h), Lundmark (s)*, Haglund (s)*, Rimås (fp), Nilsson i Bästekille (h), Hugosson (s), Johansson i Skärstad (cp) och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.